

FÖRENINGEN
LÄCKÖ VÄNNER

Magnus Gabriel
De la Gardie - 400 år

FIRANDE I VARNHEM, LIDKÖPING, OVA, HUSABY OCH PÅ LÄCKÖ

Engagemanget var stort på flera håll för att fira bygdens store 1600-talsmecenat Magnus Gabriel De la Gardie på 400-årsdagen av hans födelse den 15 oktober 1622.

Många aktiviteter firade denna betydelsefulla och mångfacetterade man. I Varnhems kyrka bjöds på gestaltning av paret De la Gardie, sju miniföredrag och orgelmusik. I Husaby kyrka anordnades fredagsorgel och i Ova kyrka hölls ett jubileumsprogram med föredrag och musik.

I Lidköping firades Magnus Gabriel med dramatiserad stadsvandring i stadskärnan och föredrag och bakelse på Vänermuseet. Avslutningen på Läckö slott blev sprakande med föreläsning, berättelser och skön sång i slottskyrkan, specialguidning på slottet och därefter ett färgsprakande fyrverkeri och jubileumslogon projicerad på slottets fasad.

INNEHÅLL

2 Programpunkter

I nåd och onåd – grevens biografi från vaggan till graven
Domprost Robert Lorentzon

Dubbelkansler och grundare av Antikvitetskollegiet
Biskop em Lars-Göran Lönnemark

Den grevliga boksamlaren
Kh em Johnny Hagberg

Greven som byggaren och mecenat
Slottsarkitekt Allan Ahlman

Greven, klosterkyrkan och graven
Byggnadsantikvarie Robin Gullbrandsson

Dödsberedelse hos Magnus Gabriel vid livets slut
Kh Markus Hagberg

Program i Lidköping och på Läckö

15 Artiklar och referat

17 Inlägg och reaktioner

18 Marknadsföring

Biskop Åke Bonnier, kyrkoantikvarie Robin Gullbrandsson, Kyrkoherde Markus Hagberg, Susanne från Varnhemsspelet, organist Reibjörn Carlshamre, slottsarkitekt Allan Ahlman, verksamhetsutvecklare och lärare Robert Pukitis (Skara Skolscen), Läcköstiftelsens VD Jan Malmgren, fil. doktor Brita Planck och domprost Robert Lorentzon. På bilden saknas Johnny Hagberg och biskop em Lars-Göran Lönnemark.

FRÅN VAGGAN TILL GRAVEN, ETT LIV I NÅD OCH ONÅD

– en kort levnadsteckning över Magnus Gabriel De la Gardie. Föredrag av Domprost Robert Lorentzon

Den italienske diplomaten Lorenzo Magalotti beskrev Magnus Gabriel De la Gardie på följande vis: ”Han är säkerligen den vackraste man i världen, med ett livligt snille och en naturlig vältalighet. Han talar latin, italienska, franska, tyska och holländska, och är synnerligen välunderrättad om Europas politiska förhållanden.” ”Men han är”, ”den sämste hushållare och den störste slösare i världen. Ja, kvällen får kanske utmätta om påståendet är sant.

Magnus var född 15 oktober 1622 i Reval i Tallin. Han fick tidigt en god uppfostran och ägnade sig åt omfattande studier. Redan som 13 åring studerade han i Uppsala och höll där i Gustavianum i maj 1635 ett tal där han förklarade att studier var det enda riktiga i livet, ”att leva bland lärda är det högsta liv”.

1646 sände Drottning Kristina sin gunstling Magnus Gabriel som ledare för en enorm ambassad till Frankrike. Trehundra personer ingick i sällskapet. Allt togs med från Sverige i fyra fartyg, hela tolv karosser. Både samtid och eftervärld har fällt hårda omdömen om drottningens och Magnus slösaktighet. Man kan dock anse att med den resan kom den franska kulturen på allvar in i Sverige.

Greve Magnus intresse stod till krigarbanan. Han ville följa i fotspåren av sin far och farfar som båda va-

rit framgångsrika i fält och gjort framstående militära karriärer. Kristina gav honom möjligheten, hon utsåg honom till general och skickade honom 1648 till Tyskland där han sen följde sin blivande sväger, senare Karl den X Gustaf, på tåget till Prag.

1647 gifte sig Magnus G med pfalzgrevinnan den 19 åriga Maria Eufrosyne. Drottning Kristinas kusin. Bröllopet som varade i 5 dagar bekostades av Drottning Kristina. Grevinnan får bli Höjentorps kungsgård med underliggande gårdar som gåva av drottningen.

Paret fick 11 barn varav 8 dog späda. Endast 3 blev vuxna och sonen Gustaf Adolf dog barnlös.

Magnus utnämns till Riksråd, kort därefter assessor i Krigskollegium och krigsråd, härads hövding med domarrätt i Västergötland.

1648 Tillträder Greve Magnus Arensburgs grevskap i Estland. Grevskapet bestod av 64 byar. Samma år påbörjas arbetena på Jakobsdals trädgårdar och många andra byggnadsprojekt startar.

1649 blir han general och Wrangels närmaste man i kriget i Tyskland. Det blir en framgång. Med många gods och förläningar som följd.

1649 återvänder Magnus Gabriel till Riga som Generalguvernör över Livland.

Där stannade han inte länge. Nu blir han president i

Gravkor i Varnhems klosterkyrka

Kammarkollegiet, lagman i Västergötland och Dalsland, får nya gods och fastigheter, tomter på Basieholmen och Södermalm. 24 hemman i Närke och Västergötland, gods i Illmola i Finland med 151 hemman. Etc etc.

Framgången får nu ses vara ett faktum.

1650 År han med vid Drottning Kristinas kröning. Till detta skådespel lät greven göra en silvertron som han skänkte drottningen. Silvertronen finns alltjämt att beskåda i Rikssalen på slottet.

1651 utnämnde Kristina Greven till Riksmarskalk.

1652 utnämns han till Riksskattnästare. En utnämning som man kanske kan diskutera eftersom det var han som beskylldes för hovets slöseri och hämningslösa festliv.

I december 1653 kom vändningen. Han anklagas av Drottningen för att förtalat några utländska rivaler om hennes gunst. Hon tar sin hand ifrån honom, Han avsätts och förlorar då många gods och gårdar. När sedan Drottning Kristina abdikerar återvänder Greve Magnus. Utnämns av Karl X till kansler för Uppsala universitet. Han återinsätts som Riksskattnästare.

1655 blir han åter Generalguvernör över Livland och kungens ställföreträdare i ledningen för krigsväsendet i Östersjöprovinsen.

1660 när Kungen dör utser han på sin dödsbädd Greve Magnus till Rikskansler i förmyndarregeringen för den omyndige 4 årige Karl XI.

1666 gör Magnus Gabriel De la Gardie en stor insats för svensk historia. Han tar då initiativet till att inrätta antikvitetskollegiet.

De la Gardie ritade också själv mängder av skisser och förlagor till om- till- och nybyggnader på sina slott, herresäten, trädgårdar, djurgårdar, ladugårdar,

hospital, kyrkor eller andra byggnader och inredningar där han också bistod med pengar.

1672 Karl den XI blir myndig och övertar själv regeringen. Tiden runt trontillträdet räknas som barockens höjdpunkt i Europa.

Kungen var nu förbittrad över på det sätt som förmyndarregeringen skött rikets finanser och krigsmakt. Nu börjar makten gå Greven ur händerna. Den 28 aug 1677 besegras han av en överlägsen dansk här vid Uddevalla. I december befrias kanslern från sitt militära uppdrag.

1680 då reduktionen inleds skils han formellt från kansliet. Han utnämns då till Riksdrots, chef för rättsväsendet och statens kansli.

1681 dras Läckö in till kronan.

Två år senare fick han lämna alla ämbeten utom uppdraget som Riksdrots och kansler för Uppsala universitet.

Politikern Magnus Gabriel De la Gardie var vid denna tidpunkt slut.

Hans sista år gick åt att försöka hålla de växande ekonomiska problemen och svårigheter på någotsånär avstånd. Han tvingades dra sig tillbaka till det enda återstående av sina gods till Venngarn.

Det finns en ögonblicksbild från denna tid strax före sin död. De la Gardie promenerar i Venngarns sköna trädgård läsande en andaktsbok av Cypranius.

När han såg sin maka nalkas vek han bladet vid Cypranius dödsbön och sade med ett leende: Madam, kan Ni inte välja en annan tid för Er promenad, Ni drar mina tankar från döden.

26/4 1686 dör Magnus Gabriel De la Gardie. Begravning sker i Riddarholmskyrkan 26/9 samma år och gravläggning senare här i Varnhem.

Greve Magnus Gabriel blev knappt 64 år gammal.

Porträtt i fönstersmyg. Sida ur Silverbibeln från 500-talet. Carolina Rediviva, Uppsala. Föredragshållaren, Varnhem.

MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE – DUBBELKANSLER OCH GRUNDARE AV ANTIKVITETSKOLLEGIET

Föredrag av biskop emeritus Lars-Göran Lönnermark, ordförande i föreningen Läckö Vänner

Magnus Gabriel De la Gardie - å ena sidan en oupphörligt verksam man. Han beklädde någon gång snart sagt alla de högsta ämbeten som var inrättade i landet, och överallt pågick något av hans byggnadsprojekt.

Å andra sidan: *"Non nisi ad unum"*, "Jag frågar bara efter ett enda", orden på läktarbarriären i Läckö slottskyrka. "Jag frågar bara efter ett enda". Han var i sig en enmansinstitution med det enda syftet att osjälviskt tjäna Sverige, och säg det område där han inte utövade inflytande.

Om vi gör oss medvetna om att det De la Gardie-ska arkivet i Lunds universitets handskriftsavdelning omfattar 185 hyllmeter inser vi lätt att det inte genom tiominutersanföranden är möjligt att ge full rättvisa åt den mannens liv och gärning, men vi får möjlighet att stimulera en önskan att lära känna honom lite bättre.

"Dubbelkansler", alltså Rikskansler och Kansler för Uppsala universitet. Båda uppdragen hör till tiden då Magnus Gabriel fått komma igen efter åren av drottning Kristinas onåd. 1654 utsåg Karl X Gustav honom till universitetskansler.

Sten Lindroth skriver i sin lärdomshistoria om De la Gardie: "Som kulturmagnat och beskyddare av vetenskaper och sköna konster ägde han inte sin like, vare sig under stormaktstiden eller senare". Vid sin sida hade De la Gardie Olof Rudbeck som också starkt bidrog till universitetets utveckling.

Till Magnus Gabriels bedrifter hör att han efter ett tips av diplomaten Esaias Pufendorf 1669 räddade tillbaka Silverbibeln till Sverige sedan den efter drottning Kristinas abdikation hamnat i Holland. Silverbibeln förtjänar sitt namn i det att texten är skriven med silver- och guldfärg. Men dessutom försåg Magnus Gabriel boken med en praktfull silverpärm.

Med inköpet av Silverbibeln följde några isländska handskrifter, bland andra Snorres Edda från 1220-talet. I Danmark hade 1620-talet rätt den sk isländska renässansen. Isländska handskrifter hade blivit eftertraktade exportvaror till Danmark. Soröprofessorn Stephanus

Stephanus var en storsamlare. När han avled 1650 köpte Magnus Gabriel hela hans samling och skänkte alltså senare alltsammans till Uppsala universitet, och ett nationellt projekt inleddes. Text efter text översattes till svenska i övertygelsen om att vi härigenom skulle få nytt ljus över den svenska forntiden.

Detta ger också en bakgrund till att greven 1666 föreslog att man skulle inrätta ett antikvitetskollegium med uppgiften att ägna sig åt de gamla "antikviteterna", d v s runstenar, mynt och andra gamla ting, men också åt den gamla isländska och norska litteraturen, som sågs som källor till Sveriges äldre historia. Georg Stiernhielm blev kollegiets förste chef. Som handsekreterare hade han Lars Johansson, känd som Lasse Lucidor.

1660 avled Karl X Gustaf och en förmyndarregering tillsattes med Magnus Gabriel De la Gardie som rikskansler. Nu följde en tid som inte till alla delar var så rolig för honom.

Politiska rivaler stred i rådet, och De la Gardie föredrog att styra från Läckö. Genom vidlyftiga ekonomiska beslut orsakade han ett underskott i statskassan.

Lunds universitet grundades 1668 och Skånes gods fick efter hand nya svenska ägare. Det hände alltså mycket, men det mest avgörande var ändå kollisionen mellan de adliga aristokraterna och Karl XI. Han kröntes 1675 och såg omgående till att riksdagen reducerade riksrådets inflytande. Det karolinska enväldet såg här sin början. Magnus Gabriel drabbades också och fick lämna sin post som rikskansler 1680. Året därpå granskade statskontoret förvaltningen av ekonomin för Uppsala universitet, och även den åtgärden kastade sin skugga över honom. Och så följde som vi vet reduktionen. Magnus Gabriel de la Gardie förlorade sin jordiska makt, men ryktet om en osedvanlig livsgärning med vårt lands bästa för ögonen, det ska vi inte låta kvävas. *"Non nisi ad unum"*. "Jag frågar bara efter ett enda".

Boksigill, Carolina Rediviva, Uppsala. Föredragshållaren, Varnhem

DEN GREVLIGE BOKSAMLAREN

Föredrag av Johnny Hagberg, ordförande i Skara Stiftshistoriska sällskap

I september 1658 hade greve Magnus Gabriel De la Gardie inkallats som befälhavare över infanteriet i fortsättningskriget mot Danmark. I december lämnade han slagfältet för fredsförhandlingar med Polen. Men innan detta, på sydöstra Själland i september 1658, tilldelade konungen, Magnus och hans följe Jungshoved län till underhåll. Greven insåg snabbt möjligheterna att närma sig den danska kulturen genom att plundra Ravnholts slott, ägt av Christian Jörgensen Skeel samt Jörgen Reedz Junghoved.

Magnus skickade sin sekreterare Israel Schultz för att söka efter dyrbarheter. Undangömda i hö fann man så småningom på ett av slotten två stora kistor som visade sig innehålla 550 böcker. Krigsbytet nådde så småningom Läckö slott.

Böckerna i kistorna var värdefull litteratur av italiensk, spansk och fransk härkomst, liksom äldre danska verk som Huitfeldts Krönika, Gamble danske Laugbogh, Odense rette Ordinantz med flera. Merparten av detta gamla danska bibliotek finns numera i Kungliga biblioteket i Stockholm och i universitetsbiblioteket i Uppsala.

Och inte nog med detta. Det som gjorde att Magnus kom att äga mest dansk litteratur av alla svenska aristokrater, var att han också kom över riksrådet Gunde Rosenkrantz bibliotek på godset Vindinge på Själland. Här fanns (förmodligen) stora delar av det Vedelska biblioteket som förvärvats av Holger Rosenkrantz eller sonen Gunde. Nu föll det i De la Gardies händer.

Den danska rikshistoriografen Anders Sörensen Vedels bibliotek var ursprungligen ett av de allra främsta i Norden. Ur det rika bibliotekets böcker kan nämnas vetenskapliga verk från mitten av 1500-talet, som tillhört Tycho Brahe samt matematiska, astronomiska, medicinska och naturvetenskapliga verk. Där fanns också Adam av Bremens Historia ecclesiastica - en viktig källa för Nordens historia, som utkom i tryck genom Vedels försorg 1579. Här ingick många teologiska

verk huvudsakligen från 1500-talets Tyskland och historiska verk från Schweiz och Tyskland från samma tid, liksom det mesta som vid den här tiden hörde till den danska historien även geografiska, topografiska och juridiska arbeten och mycket annat.

Betraktades plundringen som stöld? Nej. Enligt tiden sed hörde det till erövrarens "rättighet" att plundra. Idag ser vi på det med lite andra ögon. Krigsbyten finns i alla länder som varit inblandade i historiska krig.

Men det var inte bara genom krigsbyten som Magnus försåg sig med Danmarks litteratur utan han köpte också det berömda biblioteket efter dansken Stefanus Johannes Stefanius av hans änka 1651.

Greve Magnus kom att bli den som efter drottning Kristina innehade den största privata boksamlingen i Sverige. Man beräknar att samlingen omfattade 4700 eller 6000 volymer (olika uppgifter). Han ägde praktfulla planschverk, värdefulla handskrifter, teologiska, teknologiska, historiska, språkvetenskapliga och politiska skrifter. Därtill modern fransk litteratur. Som boksamlare hade han en oerhörd bredd i sitt samlande. Han kunde också röra sig språkligt i böckerna då han behärskade latin, franska, tyska, italienska ... Man förstår att han och drottning Kristina fann utbyte med varandra då båda var boksamlare och inte bara samlade utan även tillgodogjorde sig böckernas innehåll.

På sina gods Läckö och Jacobsdal inrättades bibliotek efter särskilda mönster. Än idag kan man på Läckö se var böckerna stått uppställda.

På något sätt var han ärftligt belastad med att samla böcker. Uppfostrad med stort bokintresse hade fadern Jacob De la Gardie redan 1642, i ett hörnrum på Palatset Makalös i Stockholm ställt upp omkring 250 böcker bestående av teologi, krigsvetenskap, medicin och antika klassiker.

Som boksamlare införskaffade greve Magnus inte bara böcker utan han lät också binda dem vackert. Både hans och hustrun Maria Eufrosyne hade Superex-

Biblioteksrummet på Läckö slott. Fortfarande syns spår efter hyllplan och bokgenre.

libris på sina böcker d.v.s. ägarstämpel på frampärmen. Men det förekom även lacksigill i svart och rött lack i böckerna där hans vapensigill präglades. Många av deras böcker är lätt igenkända då de är bundna i röd eller brun marokäng.

Även Maria Eufrosyne var en boksynt kvinna. Det märks inte minst i all den litteratur hon hänvisar till i sin anonymt tryckta andaktsbok från 1681.

Magnus förvärvade också vackra böcker som redan var bundna i exklusiva band. I Paris köpte han ståtliga bokband i den då mycket moderna solfjädersstilen. Under lång tid använde sig Magnus av, den från Frankrike inkallade Jaques Morel som varit Kristinas bokbindare. En annan bokbindare som han anlidade var Jacob Hornbein den äldre som var infödd stockholmare.

Utan tvekan kan man säga att Magnus var förtjust i sina böcker. Hans exlibris och namnteckning eller lacksigill vill berätta för eftervärlden om en kärlek till boken.

Han använde sig också av den i Amsterdam boende svenske kommissarien vid Generalstaterna, Peter Trotzig för att införskaffa böcker, konsthantverk och gobelänger. Denne är också grevens handgångne man vad gäller återskaffandet av Silverbibeln 1662.

Den 18 januari 1669 lämnar Magnus som då är universitetskansler, en donation till Uppsala universitet bibliotek bestående av 65 högst dyrbara handskrifter. Pärlan bland dessa var Ulfilas gotiska bibelöversättning, den främsta källan till kunskap om det gotiska språket. Handskriften är skriven på purpurfärgat pergament med silver- och guldbokstäver. Den ryktbara codex argenteus, Silverbibeln, hade tagits av Köningsmarck vid Prags erövring 1648. Den överlämnades till Kristina och införlivades tillsammans med bl. a den berömda Djävulsbibeln (med en vikt av över 70 kg). Efter hennes tronavsägelse fördes den av hennes bibliotekarie till Holland men återköptes av Magnus Gabriel 1662. Innan donationen hade den försetts med ett band i drivet silver efter instruktioner av Magnus där hans grevliga vapen återfinns på bakre pärmen.

Märkligt är att denna handskrift vid ett flertal tillfällen stulits från biblioteket men alltid återfunnits. Nu är den tryggt inlåst.

Andra värdefulla handskrifter i donationen var Uppsala-Eddan från 1300-talet, Olav Tryggvasson saga, Islands lagbok, Knytlingasagan och Konungaspegeln och många fler. Greve Magnus hade medvetet köpt in handskrifter från Island, Danmark och Norge under lång tid.

De la Gardies vilja var att hela hans boksamling skulle tillföras Uppsala universitetsbibliotek. I mångt och mycket blev det så även om många av hans böcker också finns på Kungliga biblioteket. Ibland har vi som är dagens samlare möjlighet att förvärva någon bok ur grevens bibliotek – men det är inte ofta – också då blir det dyrt.

Var skall en boksamlende greve reda sitt viloläger? Det blev i den av honom restaurerade klosterkyrkan i Varnhem och i det rum som en gång varit klostrets bibliotek. Böcker har sina öden liksom grevar!

GREVEN SOM BYGGARE OCH MECENAT

Föredrag av Allan Ahlman, slottsarkitekt

Magnus Gabriel De la Gardie hade en mängd viktiga roller under den svenska stormaktstiden. Mäktiga människors insatser och betydelsen av dem brukar omvärderas under historiens lopp. Så är det också för Magnus Gabriels del. Men på en punkt har det alltid rätt enighet: hans mecenatskap var storslaget, hans gynnande av konst och vetenskap var utan motstycke i 1600-talets Sverige.

Han var kansler för Uppsala universitet, en komplicerad roll där han måste företräda olika, ibland motstridiga intressen. Han la ned ett hängivet arbete på detta. I sitt mecenatskap prioriterade han ofta den lärda världen, särskilt fornforskningen. Där passade ju också Läckö slott in väldigt bra med sitt medeltida ursprung. Den kanske starkaste och viktigaste symbolen för detta intresse är nog att han köpte och skänkte Silverbibeln till universitetet. Fortfarande kanske den största skatten! Samtidigt skänkte han isländska handskrifter. Han skänkte detta som han sa ”av den kärlek jag bär till fäderneslandets antikviteter”.

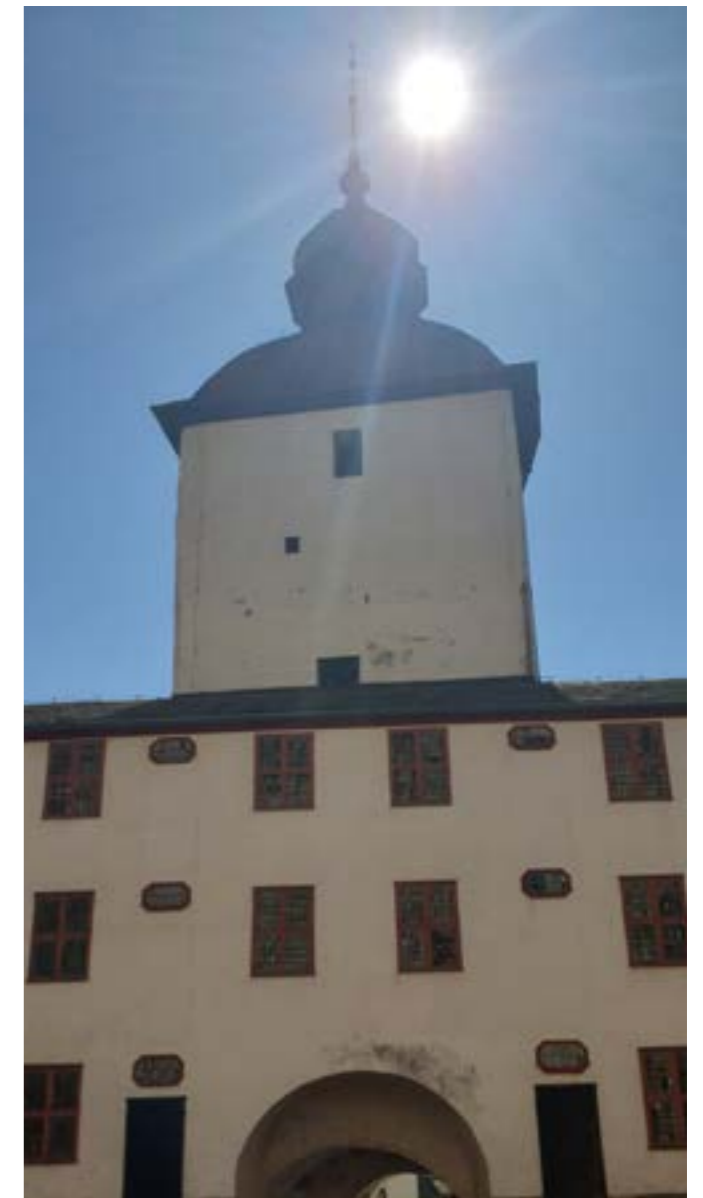
Tillhörde man riksrådsaristokratin så hade man makt. Makten måste man visa, så alla förstod den och man själv inte blev av med den. Detta måste man göra i hela sitt leverne! På alla sätt och på alla plan. Detta var inte självförhävelse – som vi kanske skulle tolka det som idag – utan en representativ plikt.

Han måste exempelvis bo förnämre än de flesta. Det ingick. Det är delvis i ljuset av detta man kan se hans byggenskap. Bland alla hans byggnader intar nog Läckö en särställning, inte minst genom sin historiska förankring. Något han är noga med samtidigt som han utökar och omgestaltar många delar för att bli än mer representativt och ”värdigt” hans ställning.

Han var onekligen en engagerad byggherre. Han gjorde själv många idéskisser och planer. Däremot vet man inte riktigt hur man ska tolka dessa. Är det de första utkasterna som arkitekterna ska rätta sig efter, eller är det skisser som Magnus Gabriel gjort utifrån förslag som han fått från arkitekterna?

Magnus Gabriel De la Gardie var en av Sveriges största jordägare och hade även egendomar i Estland. Det ville till att hålla dem i stånd och i skick som anstod en man i hans ställning. Han var ju ingen vidare militär, som hans far och farfar varit, så han trivdes nog också bättre med att bygga praktfulla anläggningar. Sparsamhet var väl inte hans största dygd, utan storslagenhet och prakt låg nog mer för honom. Både när det gällde byggnader och parker. I våra trakter byggde han ju Mariedals slott, uppkallat efter hans hustru Maria Eufrosyne. Så lät han bygga Höjentorps slott inte långt

härifrån. Egendomen hade han och hustrun fått i bröllopsgåva av drottning Kristina. Höjentorp var ett av två slott som makarna fick behålla sedan övriga gods dragits in till kronan vid Karl XI:s reduktion, och Maria Eufrosyne dog på Höjentorp. Det andra slottet de fick behålla var Venngarn utanför Sigtuna. Magnus Gabriel lät bygga, eller snarare omdana och utöka det, 1670 med hjälp av arkitekten Jean de la Vallée som han ofta anlidade. Så hade han Karlbergs slott som han lät bygga om och utöka. Där är militärhögskolan idag. Ulriksdals slott hade han, det uppfördes av pappa Jacob 1638-45 och kallades då Jacobsdal. Under ett decennium hade han även Drottningholm. Kägelsholms slott på en ö utanför Örebro ärvde han och byggde om och utökade. I Estland hade han exempelvis slotten Magnushov

mot de nykalkade murarna. Invändigt hade grevens bildhuggare och snickare från Läckö och Höjentorp gjort kyrkorummet funktionellt med en påkostad och färgstark barockinredning i form av altaruppsats, predikstol, bänkar och orgelläktare. Varnhem hade blivit landskapets ståtligaste sockenkyrka, men också ett monument över svensk historia och ätten De la Gardie.

Varnhem blev ju också grevparets sista vilorum. Men Magnus Gabriel var länge osäker på var hans familj skulle vila. Först tänkte han att det skulle bli i Veckholms kyrka i Uppland där han lät Tessin den äldre rita ett anslående gravkor över faderns grav (vilket aldrig blev helt färdigt). Senare lekte greven med tanken på ett gravkor till Ödeby kyrka vid sitt slott Käggleholm i Närke, även Läckö tycks ha funnits med i tankarna. Men det var under avslutningen av Varnhemsrestaurationen som allt föll på plats. Ingrid Rosell har lyft två faktorer som kan ha inverkat på greven i hans beslut. Det ena var de utredningar om de medeltida kungagravarna i Varnhem och deras restaurering som kenotaffer som utfördes av Antikvitetskollegiet, instiftat av rikskanslern själv 1666 tillsammans med Europas första kulturminneslag. Det andra var att Magnus Gabriel under 1669 ledsagade kollegiets förste sekreterare, den blivande riksantikvarien Johan Hadorph under dennes resor i Läckö grevskap för att dokumentera kyrkor och fornlämningar. Det stod nu klart för honom att han skulle vila i hjärtat av Västergötland, i sitt grevskap, i sällskap med en lång rad av medeltida kungar samt riksgrundaren Birger jarl. Den De la Gardieska graven

skulle bli sista länken i kedjan av gravar över rikets betydande män.

Som lämplig plats visade sig södra korsarmen, som sedan klostrets ruinerande saknade funktion. 1669 fanns en ritning klar. Korsarmen skulle omvandlas till en minneshall över ätten De la Gardie. Själva gravkammaren placerades som en sydlig motsvarighet till sakristian i norr, i vinkeln mellan korsarm och sidoskepp, alltså i den gamla korsgångens nordöstra hörn där man ännu kan se munkarnas ingång till kyrkan. Gravkammaren kom därmed att inbegripa den murnisch där klostrets böcker förvarades. Kände den passionerade boksamlaren De la Gardie till detta?

Anmärkningsvärt är hur diskret graven ansluter till klosterkyrkans arkitektur. I exteriören tänker betraktaren inte ens på den utan kan lätt ta den för en del av medeltidskyrkan med sina enkla murar och sitt lilla rundbågsfönster. I gravrummets kryssvalv är återanvända dekorelement från ruinen infogade. Så väsensskilt från riksrådskollegornas stora barockbakelser som kopplats på hemsocknens landskyrka. Uppenbart är att De la Gardie ville inordna sig i, rentav underordna sig det historiska arvet, att bli en länk i kedjan. Han var onekligen en av våra första antikvarier i sitt förhållningssätt till det gamla.

Prakten fick istället utvecklas i minneshallens inredning. Detta arbete påbörjades 1680 och kom trots reduktionen 1681 och grevens oöverblickbara skulder att fortsätta fram till Magnus Gabriels död 1686 med varierande intensitet med Olof Falk som byggmästare. Minneshallen planerades som en stenimiterande träarkitektur i antik form med joniska kolonner och rikt profilerat entablement, målat som mörk marmor. Grevens bildhuggare Georg Baselaque skulle göra skulpturer till nischer mellan kolonnerna. Här skulle stå representationer av viktiga dygder: mod, måttfullhet, rättvisa, vishet, tro, tålmod och fromhet. Men bildhuggaren dog innan de blev verklighet. Mitt på sydsidan uppställdes ett altare. Ovanför detta var tanken att skapa ett stort epitafium med Kristi uppståndelse som motiv och därovan ett praktfullt stucktak motsvarande dem över de kungliga kenotaferna i kapellkransen. Av detta blev som bekant inget.

Det sista som greven kunde gestalta och styra i detalj var sin egen begravning, som ägde rum i Ridderholmskyrkan. Den som hade huvudansvaret för den konstnärliga dekoren var den kunglige hovbildhuggaren Burchardt Precht, en av den svenska stormaktstidens skickligaste konsthantverkare. Han snidade grevens huvudbaner och anvapenträd och gjorde förlagorna till begravningsfanorna, vilka alla kom att pryda minneshallen i Varnhem efter att kistan förts dit. Han ritade även kopparkistan som höljdes i svart sammet och förgyllda mässingsornament. Stormaktstidens adliga begravningar var kanske den viktigaste arenan för att gestalta bördstolthet och social position.

Utvändigt smälter makarna De la Gardies gravkammare ihop med den medeltida arkitekturen. Foto: Robin Gullbrandsson.

Axel Forsséns fotografi av den år 1922 återfunna nischen för klostrets bokskåp i De la Gardies gravkammare.

Foto: Västergötlands museum.

Maria Euphrosyne fortsatte att leda arbetet med graven från sitt änkesäte Höjentorp fram till sin död 1687, då avstannade arbetet. Kanske hade Karl XI dåligt samvete för att familjen De la Gardie blev den som drabbades hårdast av reduktionen? I vilket fall avsatte han pengar till gravens färdigställande 1694. Året därpå dog grevparets ende son Gustaf Adolf. Änkan Elisabet Oxenstierna lät foga till ett gravrum på andra sidan korsarmen och slutförde så småningom minneshallen trots missväxtår och krig. Till sin hjälp hade hon byggmästaren Nils Steen och stensmästaren Per Stenhammar. Hon lät ta bort det i hennes tycke malplacerade altaret och gav konstsmeden Anders Assarsson från Läckö i uppdrag att göra det vackra men i stilen ålderdomliga smidesgaller som avskärmar minneshallen från kyrkan. De båda marmorbyster av grevparet som prydde listverket flyttades in i deras gravkammare. Eftersom det aldrig blev några dygder i nischerna så flyttades de båda blystatyerna av Magnus Gabriel och fadern Jakob i romersk fältherremundering hit från Läckö slott tillsammans med minnestavlorna. Kring 1712 var den De la Gardieska graven slutligen att betrakta som färdigställd om än i bantad version, vilket är symptomatiskt för många av den svenska högadelns projekt under

stormaktstiden. Botten gick ur, eller hade egentligen gjort det långt innan till följd av skuldsättning och brist på reda pengar. Men De la Gardiegraven är även i det utseende den fick en ståtlig uppvisning av sin tids bästa gravkonst, inte minst efter 1922 års restaurering och den nyligen avslutade rengöringen.

Avslutningsvis kan jag på svenska citera en del av den latinska inskrift som hörde samman med det sedermera borttagna altaret:

”vem du vara må, som i en avlägsen framtid kommer att bese detta altare och läsa dessa ord av en Phidias hand, skall du därav få veta, huru släkten de la Gardie vuxit i anseende i Sverige och vilken glans dess medlemmars tapperhet och stora själsegenskaper spritt omkring sig.”

FOTNOT

Texten är en bearbetning av ett föredrag hållet i Varnhems klosterkyrka den 13 oktober 2022 och baserar sig på faktauppgifter från Ralph Edenheim och Ingrid Rosells bok *Varnhems klosterkyrka* (1982) och Göran Lindahls böcker *Grav och rum. Svenskt gravskick från medeltiden till 1800-talets slut* (1969) och *Magnus Gabriel De la Gardie. Hans gods och hans folk* (1968).

Varnhems klosterkyrka

MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE OCH KONSTEN ATT DÖ

Föredrag av kh Markus Hagberg

Det berättas att Magnus Gabriel dagen före sin död promenerade i Venngarns slottsträdgård. Där gick han och läste i en bok, den helige Cyprianus bok om dödligheten. Just det exemplar som greven läste där och då, är bevarat på Kungliga biblioteket. I trädgården möter Magnus Gabriel sin hustru, Maria Eufrosyne. Han gör då ett "hundöra" på den sida där han läste, slog ihop boken och sade till hustrun: "Men min fru, kan ni inte välja en annan tid för att promenera, så att ni inte drar mina tankar bort från döden."

Vad greven gjorde var att förbereda sig på att dö, och han ägnade sig åt en konstform som är mycket gammal, men som i den kristna kontexten kom att utvecklas och formuleras i skrift under medeltiden: Ars moriendi – om konsten att dö.

GERSON OCH ARS MORIENDI

En av de främsta uttolkarna av denna konstform var den franske senmedeltida teologen Jean Gerson (1363-1429). Han har beskrivits som en praktisk teolog. Han var professor i teologi vid universitetet i Paris, och kom att kritisera en som han menade överdriven skolastisk metod som ledde till spekulering över spetsfundigheter utan konkret, praktiskt värde. Ett av hans stora verk var Opus tripartium, i vilket Om konsten att dö ingår som en tredje del. De två andra delarna handlar om de tio buden och om bikten.

För Gerson och medeltidsmänniskan var den goda döden utdragen så att den döende gavs möjlighet att förbereda sig. Det var människans/själens tillstånd i själva dödsögonblicket som avgjorde fortsättningen – himmel eller helvete –, och en hastig död var därför något ytterst skrämmande och farligt. Ett kvarvarande uttryck för denna tanke har vi i bönen Ave Maria, som ju avslutas med orden "Heliga Maria, Guds moder, bed för oss syndare, nu och i vår dödsstund".

Ars moriendi-litteraturen innehöll betraktelser, böner, läsningar och konkreta tips. Den kunde användas för enskild läsning, av den döende själv eller av lekmän i dennes närhet, men var framför allt tänkt som hjälp för präster, inte minst vid dödsbädden.

En genomgående tanke i det medeltida kyrko- och fromhetslivet var pilgrimstanken. Alla uppfattades vara pilgrimer, i stort som smått; mot enskilda pilgrims mål eller mot evigheten. Så avslutas också Gersons Om konsten att dö med en bild på en pilgrim med texten: "Vi är alla pilgrimer här i jordelivet", samt en avslutande bön: "Gud, låt oss så i jorderiket pilgrimsresan begå att vi må efter döden himmelrikets glädje få". Döden var en nödvändig port för pilgrimen, på vandringen mot evigheten.

1514 trycktes Gersons bok om konsten att dö i Uppsala, då med titeln Ars moriendi. Johannes Gersons lärdom om hur man skall lära sig dö till själens salighet.

KONSTEN ATT DÖ ÖVERLEVDE REFORMATIONEN

I vissa fall markerade reformationen ett tvärt brott i fromhetslivet, i andra fall levde seder, bruk och synsätt vidare. Ars moriendi-genren är ett exempel på sådant som levde vidare. Den spelade en stor roll också efter medeltiden, inte minst under svenskt 1600-tal. Det finns flera tryck med detta innehåll, exempelvis Otto Casmanns Andelig Rustkammare emot Döden (1634) och Ivo Barschamps Konstspegel rätt til at dö (1676). Om dessa och andra andaktsböcker från svensk Stormaktstid har Valborg Lindgårde skrivit i Sveriges kyrkohistoria 4.

VARNHEMS KLOSTERKYRKA – ARS MORIENDI FÖR OSS IDAG

När vi nu uppehåller oss vid Magnus Gabriel De la Gardie och konsten att dö får vi konstatera att greven i Varnhems klosterkyrka har gett oss ett slags hjälp att reflektera kring döden. Vi kan se detta som en hälsning och en påminnelse från greven till oss idag.

1668 påbörjades restaureringsarbetena av klosterkyrkan på allvar, och de pågick med olika grad av intensitet fram till 1680-talet, men "monumentet" var ännu inte helt färdigställt när Magnus Gabriel dog 1686.

Magnus Gabriel var en djupt from kristen, och hans arbetsdagar var strikt inrutade, där bön, fromma studier och arbete växlade. Därför är naturligtvis inte klosterkyrkan endast ett monument över honom själv, utan också en kyrka, och de åtgärder som Magnus Gabriel vidtog syftade även till detta ändamål. Sammantaget blev aldrig klosterkyrkan endast ett monument eller ett museum, utan ett fantastiskt gudstjänstrum som slutligen överlämnades som gåva till församlingen.

Vid restaureringen genomfördes betydande omändningar av det cisterciensiska kyrkorummets, och den tidigare enkelheten ersattes av eller kompletterades med mer barocka inslag. Bland mycket annat uppsattes ett flertal träskrank som avdelar olika områden inne i klosterkyrkan. Dessa var för en tid nedplockade, men kom åter till heder i samband med den omfattande renoveringen 1918-1923. Det är främst på dessa som vi finner grevens hälsning till oss idag.

Vid skranket in till dopkapellet kan vi bland annat läsa två bibelord:

Menniskomen är förelagdt en gång döo och sedan domen. (Heb 9:27)

Alle hafva enahanda ingång till lifvet och lika uthgång. (Salomos vishet 7:6)

Ovanför den norra korgrindens listverk läser vi: "

Iagh gaar alla werldenes wäg", 1 Kungabokens 2:a kapitel, vers 2.

Över de södra korgrindens listverk läser vi: "I dag konung i morgon dödh". Orden är dock hämtade från den bok som bär namnet Jesu Syraks vishet.

MEMENTO MORI OCH ARS MORIENDI

1600-talets religiösa tankevärld, som Magnus Gabriel helt och fullt levde i och av, präglades bland annat av två begrepp: Memento mori – kom ihåg att du ska dö – och ars moriendi – konsten att dö (rätt). Detta får konkreta nedslag också i konsten, där sådant som dödsallar, timglas, maskar och ruttnande frukter skulle påminna om det oundvikliga. Detta är mycket tydligt på korgrindarna i klosterkyrkan, som högst upp pryds av en dödsalle med kungakrona och korslagda benknotor. Döden var ju en ständig följeslagare och ett ständigt hot – oavsett var på samhällsstegen man befann sig. Man visste, att trots rikedomar och släktförhållanden, allt vad man gjort och åstadkommit, så gick alla att en gång möta sin övermästare – döden. Inför denna behövde man förbereda sig; det var detta som var ars moriendi – konsten att dö rätt. Till sin hjälp hade man ett ganska stort utbud böcker som skulle hjälpa människan till den rätta insikten.

Varnhems klosterkyrka utgör ett stycke förkunnelse i sig själv. I byggnaden förkunnar cistercienserna en uppmaning om bön och arbete, allt under enkelhet. Men genom byggnaden förkunnar också Magnus Gabriel De la Gardie sin tids andliga vishet. Han, en djupt troende 1600-talsmänniska, viskar, likt slaven på triumfvagnen, i vårt öra: kom ihåg att du är dödlig! Och därför: lär dig konsten att rätt dö. Eller, uttryckt med grevens egen bön: "Giv mig din hjälp att leva så att jag kan dö i frid och gå till glädjen i din himmel."

Seniorgruppen på Esplanadteatern deltog i firandet av Magnus Gabriel De la Gardie genom att framföra ett skådespel på 15 minuter på Nya stadens torg.

Sedan förra nyhetsbrevet har vi fått uppleva ett fint 400-årsjubileum för Magnus Gabriel De la Gardie

Magnus Gabriel De la Gardie i Robert Puktilis gestalt. Robert är lärare i improvisation på Skara Skolscenen, något han fick nytta av under kvällen i Varnhem.

Många aktiviteter firade denna mångsidiga man – från en fin kväll i Varnhems kyrka med föredrag, till stadsvandring i Lidköpings stadskärna och föredrag och bakelse på Vänermuseet, till vår avslutning på Läckö – bara för att nämna några av evenemangen. Till slottskyrkan kom ett hundratal personer, vilka bjöds på föreläsning om Magnus Gabriel av Fredrik Kindberg, och det blev berättelser och skön sång från 'sommarteamet' i Sunnersbergs församling. Därefter samlades publiken utanför Skansporten och tog del av ett bildspel om året på slottet och slutligen ett färgsprakande fyrverkeri med rejäla ljusblixtar och knallar – projicerat på slottets fasader. Under hela helgen bjöd Läckö på en specialskriven dramatiserad tur 'Slottet vaknar 1637'. De sex föreställningarna blev snabbt slutsålda. Sammantaget blev firandet en trivsamt succé.

Festkvällen i Varnhem blev mycket välbesökt. Sju kortföredrag om Magnus Gabriels olika roller som exempelvis byggherre, dubbelkansler och boksamlare hölls under kvällen. Tre av föredragen hölls av Läckö Väners representanter. Vår ordförande Lars-Göran talade om Magnus Gabriels roll som grundare till Antikvitetskollegiet, det vill säga vår tids Riksantikvarieämbete.

- Till Magnus Gabriels bedrifter hör att han räddade tillbaka Silverbibeln till Sverige sedan den efter drott-

ning Kristinas abdikation hamnat i Holland. Silverbibeln förtjänar sitt namn i det att texten är skriven med silver- och guldfärg. Men dessutom försåg Magnus Gabriel boken med en praktfull silverpärm. Med inköpet av Silverbibeln följde några isländska handskrifter, bland andra Snorres Edda från 1220-talet, sade Lars-Göran bland annat.

Slottsarkitekt Allan Ahlman berättade att Magnus Gabriel var en av Sveriges största jordägare och även hade egendomar i Estland. Det ville till att hålla dem i stånd och i skick som anstod en man i hans ställning. Han var ju ingen vidare militär, som hans far och färfar varit, så han trivdes nog också bättre med att bygga praktfulla anläggningar.

Läckös VD, eller ska vi kanske säga slottsfogde, Jan Malmgren, kåserade över den ständigt närvarande Magnus Gabriel och det faktum att vi håller minnet levande trots att det har gått fyra hundra år.

Kyrkoherden i Södra Källand, Markus Hagberg, gav en talande bild av Magnus Gabriels förberedelser inför döden. Det berättas att han dagen före sin död promenerade i Venn-

garns slottsträdgård och enligt tidens sed förberedde sig genom att läsa en bok i ämnet. Då möter han sin hustru, Maria Euphrosyne. Han gör ett "hundöra" på den sida där han läser, slår ihop boken och säger till hustrun: "Men min fru, kan ni inte välja en annan tid för att promenera, så att ni inte drar mina tankar bort från döden?" Bokexemplaret i fråga finns ännu bevarat i Kungliga biblioteket.

Material och föredrag från 400-årsfirandet kommer att samlas i en skrift under året. Var du med och vill bidra med egna bilder? Skicka dem i så fall till helena.erika.schon@gmail.com

SAGT OM MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE

"Han är säkerligen den vackraste man i världen, med ett livligt snille och en naturlig vältalighet. Han talar latin, italienska, franska, tyska och holländska, och är synnerligen välunderrättad om Europas politiska förhållanden. /.../ Men han är den sämste hushållare och den störste slösare i världen."

Lorenzo Magalotti, italiensk diplomat

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Den 15 oktober 1622...

... nedkom i Reval grevinnan Ebba Brahe, maka till greve Jakob de la Gardie, med en son.

Magnus Gabriel föddes alltså i nuvarande Tallinn. Hans far Jakob, 1583-1652, var fältmarskalk och utnämndes vid tiden för sonens födelse till generalguvernör i Livland. Han förde högsta befälet över trupperna i Östersjöprovinserna och hade vid denna tid deltagit i Rigas erövring. Vi får anta att han hösten 1622 inte varit mycket hemma. Hans hustru Ebba fick lita till andras stöd som så många gånger – hon födde fjorton barn, av vilka sju dog i tidig ålder.

Vem var då Ebba (1596-1674)? Hennes far Magnus var greve till Visingsborg, den högste i rang bland adelsmännen och en av de största jordägarna. Hennes mor Brita Leijonhufvud var nära befryndad med det svenska kungahuset, så det överraskar inte att Ebba som ung blev hovfröken hos änkedrottningen Kristina. Det föll emellertid en skugga över åren vid slottet. Ebba var hårt hållen av änkedrottningen. Dessutom lade Kristina sig i Ebbas och kung Gustav Adolfs ömsesidiga förälskelse och förhindrade deras äktenskap. Nationalencyklopedin upplyser att änkedrottningen på en ruta i Ebbas kammare ristade: "Det ena du vill, det andra du skall, så

plägar det gå uti dylika fall", varunder Ebba lär ha skrivit: "Jag är förnöjd med lotten min, och tackar Gud för nåden sin." Det blir istället ett långt äktenskap med Jakob de la Gardie. De gifte sig 1618 efter två års betänketid av Ebba.

Medan maken var upptagen av trettioåriga kriget blev familjens gods Ebbas ansvar. Hon antog som en given sak rollen som ledare för hushållet och visade sig vara en driven affärskvinna. När Magnus Gabriel var sex år flyttade familjen tillbaka till Sverige. Efter några år kunde Ebba flytta in i slottet Makalös, där hon hade ett hovlikt hushåll betjänad av inemot hundra personer. Hon lär ha haft smak för lyx och flärd. Av barnen kom Magnus Gabriel att på ett särskilt sätt omhuldas av henne.

1785 uppfördes på Gripsholms slott operan "Ebba Brahe", skriven av Gustav III och versifierad av Johan Henric Kellgren, där det antyds att Magnus Gabriel i själva verket var son till Gustav II Adolf. Var detta ett utslag av den tidens lustfyllda skvalder eller helt enkelt en önskan att den tidiga förälskelsen skulle ges ett lyckligt slut? Kärleken skulle få segra.

Lars-Göran Lönnemark
ordförande

REFERAT FRÅN FIRANDE AV MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIES 400-ÅRSMINNE I VARNHEMS KLOSTERKYRKA

Torsdagen den 13 oktober firades greve Magnus Gabriel De la Gardie i Varnhems klosterkyrka. Kyrkan var till sista plats fylld med 260 besökare och de fick möta greven och grevinnan i förklädnad av Robert Pukitis från Skara Skolscen och Susanne från Varnhemsspelet.

Det är i år 400 år sedan Magnus Gabriel föddes i Reval (Tallinn) och avled 1686 på Venngarn i Uppland. Hans hustru var Maria Euphrosyne, grevinna av Pfalz-Zweibrücken och prinsessa av Sverige (1645-1686).

Magnus Gabriel har haft stor betydelse för vårt kulturarv genom de konst-, arkitektur- och kulturideal som han införlivade i Sverige. Än idag ser vi de vackert utsmyckade små barockkyrkorna i trä ute på den svenska landsbygden, inte minst i hans gamla grevskap Kålland, byggda med enkla material men med minutiösa och överdådiga interiörer i trä, förgyllt och bländande vackert enligt franska 1600-tals ideal.

Han var en högt uppsatt ämbetsman; riksmarskalk, riksdrotts och rikskansler, vilka var de mest betydelsefulla posterna i landet efter regenten. Ett av hans favoritslott var Läckö som han fick lämna i samband med Karl XI:s reduktion.

Greven var också intresserad av fornhistoria och ville bevara byggnadsminnen. Han inrättade Antikvitetskollegium och skapade grunden till det som skulle bli Riksantikvarieämbetet. Han lade ner ett stort arbete på att restaurera den helt förfallna klosterkyrkan i Varnhem och valde också denna kyrka till begravningsplats för sig och sin hustru.

Kvällen i Varnhem arrangerades av Missalestiftelsen, Läckö Vänner med flera andra föreningar samt Skara pastorat. Moderator var Brita Planck. Korta föredrag kring grevens liv hölls av domprost Robert Lorentzon, biskop em. Lars-Göran Lönnemark, Missalestiftelsens ordförande Johnny Hagberg, slottsarkitekt Allan Ahlman, kyrkoantikvarie Robin Gullbrandsson, kyrkoherde Markus Hagberg och Läcköstiftelsens VD Jan Malmgren.

Insänt till media av Skara Stiftshistoriska sällskap

Magnus Gabriel 400 år

Den makalöse Magnus Gabriel De la Gardie

Torsdag 13 oktober 17.30 – 20.00 i Varnhems klosterkyrka
Mingelfika och visning. Kortföreläsning, ca 10 minuter vardera.

I nåd och onåd – grevens biografi från vaggan till gravan
- domprost Robert Lorentzon

Dubbelkansler och grundare av Antikvitetskollegiet
- biskop em Lars-Göran Lönnemark

Den grevliga boksamlaren - kh em Johnny Hagberg

Greven som byggaren och mecenat - slottsarkitekt Allan Ahlman

Greven, gravsten och orgeln - byggnadsantikvarie Robin Gullbrandsson

Dödsberedelse hos Magnus Gabriel vid livets slut - kh Markus Hagberg

Den ständigt närvarande Magnus Gabriel - Jan Malmgren, VD Läckö slott

Moderator: Brita Planck

Varmt välkommen!

Arrangör: Missalstiftelsen, Svenska kyrkan i Skara pastorat, Läckö Vänner m fl för Jubileumsprogram för evenemang den 15 oktober kommer på lackosinnekulen.se

Torsdag 13 okt kl 17.30-20
Magnus Gabriel 400 år
Den makalöse Magnus Gabriel De la Gardie

Mingelfika och visning i Varnhems klosterkyrka
Kortföreläsning kl 18-20. Moderator Brita Planck

I nåd och onåd – biografi från vaggan till gravan
Domprost Robert Lorentzon

Dubbelkansler & grundare av Antikvitetskollegiet
Biskop em Lars-Göran Lönnemark

Den grevliga boksamlaren
Kh em Johnny Hagberg

Greven som byggaren och mecenat
Slottsarkitekt Allan Ahlman

Greven, gravsten och orgeln
Byggnadsantikvarie Robin Gullbrandsson

Dödsberedelse hos Magnus Gabriel vid livets slut
Kh Markus Hagberg

Den ständigt närvarande Magnus Gabriel
Jan Malmgren, VD Läckö slott

Årsgäst: Högskolebibliotek, Svenska kyrkan i Skara pastorat, Läckö Vänner m fl för Jubileumsprogram för evenemang den 15 oktober kommer på lackosinnekulen.se

Ta del av Skaras kulturvecka med tema scenkonst. Läs in QR-koden för aktuellt program eller besök skara.se/kulturveckan

KULTUR VECKAN SKARA

Magnus Gabriel 400 år

Den 15 oktober är det 400 år sedan Magnus Gabriel De la Gardie föddes. Vi firar detta med en evenemang som utspelar Magnus Gabriel De la Gardie i Varnhems klosterkyrka.

Torsdagen den 13 oktober
Mingelfika och visning kl 17.30
Sju mingelfikar, kl 18.00-18.30
Moderator: Brita Planck

Program...

Välkommen att fira 400-årsringen!

15 oktober

Se programmet här:

LIDKÖPING VID VÄNERN

Fira den 15 oktober!

Gå på dramatiserad visning på Värnermuseet om Lidköpings historia eller lyssna på berättelser om Magnus Gabriel De la Gardie. Besök Hörstrands Museums miniatyrbesök och arvet som Magnus Gabriel lämnat efter sig och passa på att smaka en barockbakelse. Eller gör ett besök på Läckö slott som öppnar portarna för musik och dramatiserade visningar.

LIDKÖPING VID VÄNERN

Magnus Gabriel De la Gardie - 400 år

Magnus Gabriel De la Gardie - 400 år

En särskild jubileumslogo togs fram av Lidköpings kommun och fick stort genomslag.

Skara upphävar historiska sällskap

15 oktober 2023

Ullman lovade det blev... Det var fullt i Varnhems klosterkyrka när vi uppmärksammade Magnus Gabriel De la Gardie som stiftades för 400 år sedan. Sju kortföreläsningar som speglade hans livs olika vändningar under kulturen, och inlemades av Magnus Gabriels egenhändigt komponerade psalmen "Jag kom av ett brudstängsel här" och annan musik från samma tid. Vi gick åt att Magnus Gabriels minne fortfarande lever i vår tid. På lördag fortsätter framlid i Lidköping och på Läckö slott. Missa det inte. Se hela programmet på <http://www.vallvagn.se>

Magnus Gabriel De la Gardie - 400 år

15 OKT

Magnus Gabriel De la Gardie 400 år

Magnus Gabriel De la Gardie - 400 år

15 OKT

Magnus Gabriel De la Gardie 400 år

Välkommen att fira 400-årsringen!

15 oktober

Historiskt teaterspel, dramatiserade visningar, berättelser och goda bakelser.

LIDKÖPING VID VÄNERN

